

in II. razredu za slovanski poduk odmerijo štiri ure, v III. in IV. pa po tri; ravno tako naj se mu odmerijo na višji gimnaziji v prvem (V.) razredu po dve uri, v drugem (VI.) tretjem (VII.) in četrtem (VIII.) razredu po tri ure na teden. Naučno ministerstvo izdalo je odlok 22. januarja, kjer se bere, da naj se prvi tečaj že v teku tekočega leta rezdela; več se pa do sedaj še ni zgodilo. Po mojih nemerodajnih mislih morale bi se srednje šole po slovenskih pokrajinah tako vrediti, da bi bil vsak učenec dokončavši gimnazijo ali realko popolnoma nemščine in slovenščine zmožen, da bi zamogel v bodočnosti tem laglje spolnovati svoje dolžnosti gledé znanja jezika.

Kar se tiče Mariborske pripravnice, se je že meseca aprila 1880 sklenila vpeljava slovenskega jezika za učni jezik, kolikor namreč to dotična učila dopuščajo na tem zavodu, ter se je lansko leto meseca marca tudi že povpraševalo za to naredbo, toda do sedaj je še vse brez kakega nasledka. Naučno ministerstvo za štajerske Slovence v tej stroki ni prav nič storilo!

Gospôda moja, ali je res tako, da minister sklepe državnega zbora kar meni nič, tebi nič prezira? Če je temu tako, po kaj smo tu v tem dragem parlamentnem poslopi, za katero so davkoplačevalci že blizo 11 milijonov gld. plačali? V vsaki pravni državi posadili bi ministra, ki sklepom državnega zbora tako nasproti dela, na zatožno klop. (Živahna reselost.)

Sicer je bil pa ravno sedanjí naučni minister že leta 1882 20. oktobra zaradi nedovolitve dveh českih šol in to v Poštorjah in Lahovichah, obojen z vtemeljenjem, da je minister prestopil član XIX. temeljnih postav. na kterege so tudi ministri navezali. Mariborsko učiteljsiše ima prav za prav nalogo izgojevanja bodočih učiteljev in izgojiteljev slovenske mladine; za to je pa najpotrebniše, da se taki učitelji pred vsem pravilno privadijo jeziku.

V dveh urah na teden pa pač ni lahko mogoče, da bi si dotični kandidat potrebno spretnost jezikoslovno za razne predmete pridobil in to še toliko manj, ker nam naučna uprava ne privoščí sposobne učiteljske moči za poduk v slovenščini, če tudi ima takih zadostno število, ki bi bili temu predmetu kos.

Na 30. dan septembra stavilo se je predsedniku štajerskega deželnega šolskega sveta v štajerskem deželnem zboru vprašanje: kaj je bilo povod c. kr. deželnemu šolskemu svetu, da je predlagal c. kr. naučnemu ministru neizprašanega učitelja za izpitnega komisarja v slovenščini na ljudskih in meščanskih šolah? Odgovor je bil ta-le: „Izvrševalna oblast ima pravico imenovati izpitne komisarje za ljudske in meščanske šole. Vlada si toraj pri izvrševanju svojih pravic ne dovoljuje nikake ome-

jitve.“ Je že prav! Zakaj pa si jemljete za vse druge predmete izprašane izpitne komisarje, le za slovenščino ne? Visoka vlada bo že vedela, mi pa žalibog čutimo. Leta 1880 sprejel se je pri okrajni učiteljski konferenci v Ptují sledeči predlog:

„Ker ima Mariborsko učiteljsiše nalogo izgojevati učitelje za Mali Štajer, je pač korist slovenještajerske narodne šole, da se pripravnikom Mariborskega učiteljsiša realije v slovenščini predavajo.“ In leta 1881 sklenilo je 75 učiteljev na ravno tisti konferenci: „da naj bi bil učni jezik na tem zavodu slovenski“.

To pa je ravno tisti faktor, ki je v tej zadevi merodajen. V Gradci imajo učiteljsiše za učiteljice, kjer se na teden po dve uri slovenščina podučuje. Kandidatinje pridejo po dovršenih štirih letih šestokrat za učiteljice na Mali Štajer, ker jim pa manjka znanje slovenščine, jih učenke dostikrat zasmehujejo. Tú pa tam tudi ne izdelajo predpisanih izpitov. Pač bi toraj vladi svetoval, da naj na vsak omenjenih zavodov vsaj po štiri ure slovenščine določi, in da naj se v poslednjem letu posamični predmeti predavajo tudi v slovenščini.

Če pa vlada ni pri volji tega storiti, bi bilo najbolj poduk v slovenščini popolnoma opustiti. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako teletom streči po odstavljenji do prvega leta.

Po odstavljenji teleta je pglavitni pogo, da nam srečno raste, ako mu obilo in prav polagamo. V prilogi je posebič govor, kako zdravim govedom prav streči, kaj, kako in koliko polagati v razmeri do žive teže živinčeta. Vendar bodi tukaj opomnjeno, da na cent (okolo 50 kilo) žive teže računijo 1 $\frac{1}{2}$ do 2 kilo sena ali krme, ki ima vrednost od toliko sena. Po tem se določuje, koliko potrebuje žival krme za vsakih 24 ur, ako hočemo, da je dovolj rejena in sposobna za molžo ali vprego. Teleta rastejo prvo leto najbolj, dorastejo do $\frac{3}{4}$ od poznejšnje velikosti. Pomisliti tudi je, da se pozneje v rasti ne da nadomestiti več, kar se je bilo prvo leto zamudilo. Zato pa svetujejo, naj govedarji podvojijo množino sena, za 100 kilo žive teže predpisano. Ako tedaj tele, ko je odstavljeno, tehta 56--60 kilo, tako mu treba vsaki den položiti 3--4 kilo sena ali krme, ki je glede na njeno redivnost toliko vredna; tudi kaže takšnemu teletu, ker naglo raste, ovo množino krme vsakih 14 dnij za $\frac{1}{2}$ kilo pomnožiti. Dostaviti je še, da kaže namesto sena polagati krmo, ki menje prostora v želodeci zavzema, na primer: zrnje, otrobe itd. Svarimo pa izrečno pred polaganjem trave,

detelje, sploh sveže zelene krme. Te je namreč treba petkrat toliko kakor sena živini v želodec naphati, ako hočemo, da bo jednako sita. Vsled tega pa želodec oslabi, žival dobi marsikaterih boleznij, zlasti pa velik trebuh in grdo vpognen hrbet.

Paziti je nadalje na zdravje in da žival v zdravem hlevu stoji. Teleta se naj postavijo v poseben oddelek, kder so neprivezana, da se lahko prosto gibljejo. Skrbi se naj za čist zrak, suho nasteljo. Zmiraj naj bodo snažna in treba jih zgodaj česljati in kartačiti; dobro osnažena žival je do pol nasitena, ker jo snaga varuje pred ušmi, srabom, krvnimi boleznimi, zlasti pred črnom. Prvo leto so teleta jako plašna. Vsak ropot jih neznanu prestraši. Zato je dobro, če jih na vrvice večkrat okoli vodimo, se z njimi mnogo pečamo, sploh prijazno in mirno z njimi ravnamo in zabranimo vsak ropot blizu njih.

Velike važnosti je, če se teletom prilika daje, mnogo na prostem zraku sprehajati se. Najbolj koristi to ne samo zdravju, hitrej rasti, ampak tudi nogam in parkljem, ki se vsled tega pravilno razvijejo in ukrepijo. Zmiraj v hlevu stoječe živali oslabijo in se skvarijo noge in parklji, kar je za bike posebno škodljivo in časih na celo pleme ali zarod slabo upliva. Ni svetovati teleta goniti daleč na pašo, na planinske pašnike. Neugodno vreme, nova tamošnja krma pogosto prav slabo upliva na rast in zdravje telet. Bolje storijo govedarji, ako teleta zaprejo v male okole blizu doma. Tam se naj sprehodijo, ne pa da se na prostem napasejo in tako prerediti. Sploh kaže teletom polagati v hlevih, to pa suhe krme.

Od 5.—9. meseca starosti prodirajo teletu rožički. Pogosto slabo rastejo in se napačno in grdo skrivajo, kar se posebno rado zgodi, če se teleta izključljivo v hlevih vzrejajo. V okoli prihaja se temu s prizevanjem rogov. Pomagajo tudi v to svrhu narejeni leseni jarmiki. Ti se denejo teletu nad zatilnik, privežejo tako, da roгови pridejo v izrezane jamice jarmčekove. Po teh jamicah rastejo potem in se ravnajo roгови. Jarmček se tako izreže, kakor želimo, da po izrezanih jamicah roгови rastejo. Pusti se jarmček 10—15 dni nad zatilnikom. Mej tem lahko popravimo mer jamicam in tako tudi mladim rogovom.

Po dokončanem prvem leti je čas došel, da se končno odločimo, katero žival hočemo na pleme pustiti in katero mesarju takoj pod sekiro dati, to velja posebno zastran bikičev. Tukaj moramo strogi in neusmiljeni biti. Kar ni za pleme, to se naj odpravi, naj se kopi ali sploh v druge svrhe porabi, le ne v plemenske. Prerahlji tukaj nikoli ne smemo biti. Kar po dokončanem prvem leti ni dobro, to se tudi pozneje ne popravi.

Gruške povrtnice.

5. Gruška poletna lekarka. (Sommer-Apothekerbirne.) Ima veliko imen. Sad je debel, z neravnimi grbami, je blede, svitlo-zelen in zrel žolt kakor zlato, na solninem licu včasih svitlo-rudeče zapran, včasih rijasto-marogast z razpokami. Gruška je izvrstna za krhlje, zori v začetku septembra in se da skozi tri tedne hraniti. Drevo je zelo veliko, postane staro, ljubi zavetno lego in je posebno primerno za velika dvorišča in sadovnjake.

6. Gruška zimska lekarka. (Winter-Apothekerbirne.) Ima celo košaro raznih imen. Sad je debel, trebušnat, zelenožolt s sladkim prijetnim mesom. Drži se do meseca junija prihodnjega leta in je vse priporočbe vredna gruška. Izvrstno prospeva kot pritlikovo drevo.

7. Gruška španjska lekarka. (Spanische Apotheker-Birne.) Ima tudi mnogo raznih imen. Sad je debel in lep, žolt kakor limona, z rožnatim, sladkim pa grobozrnatim mesom. Drži se do decembra. Drevo je zelo živahno in rodovitno.

8. Gruška kopijomontova maslenka. (Copiaumont's Butterbirne.) Sad prišpičen, jajčast, svitlo-limonasto žolt z zlatožilnato cimentovo barvo, zelo žlahten, prekomerno okusen z maslenim okusom. Trpi do novembra. Drevo je malo, nizko, ki se da celo na grušev divjak vcepljen kot pritlično drevo vzrejati.

9. Gruška zimska maslenka. (Winter-Butterbirne.) Ima še več drugih raznih imen. Sad je debel, trebušast včasih rijast, posebno za zimo izvrsten in trpi noter do februarja. —

10. Gruška siva jesenska maslenka. (Graue Herbstbutterbirne.) Tudi ta ima celo košaro še raznih drugih imen. Sad je debel, neraven, sive barve pa prve vrste, z maslenim, prijetnim, dišavnim mesom. Zori meseca avgusta in trpi štiri tedne. Zahteva dobro zemljo in toplo lego, drugače postanejo gruške kamnovite. Drevo vzraste do srednje velikosti, ima nekoliko pripogujene veje in le za na vrte pristuje.

Sejmi. 19. marcija: Ljubno, Svičina, 20. marcija: sv. Barbara pri Oplotnici, v Haložah, Studenci, Zibika, 21. marcija: Stara sveta gora, sv. Jedert pri Laškem, Rogatec, Žigartski breg, 22. marcija: sv. Križ na Murskem polju, 23. marcija: Arnoče, Loče, Mahrenberg, Ruše, 26. marcija: Dobova, Straden, Teharje, 27. marcija: Ernauž, Ormož, Braslovce, Podplat, Slov. Bistrica, 28. marcija: št. Ilj v Slov. gor.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Posojilnica.) Včeraj 2. sušca imelo je hranilno in posojilno društvo prvi